

Sommardag på Junibacken

I det stora, röda huset nere vid ån, där bor Madicken. Där bor också mamma och pappa och lilla syster Elisabet och en svart pudel, som heter Sasso, och en kattunge, som heter Gosan. Och så Alva. Madicken och Elisabet bor i barnkammaren, Alva bor i jungfrukammaren, Sasso i en korg i farstun och Gosan framför kökspisen. Mamma bor i hela huset nästan, och det gör pappa också, utom när han är på tidningen och skriver, så att folk i stan ska få någonting att läsa.

Madicken heter egentligen Margareta. Men när hon var liten kallade hon sej själv Madicken. Och fastän hon

nu är stor och nästan sju år heter hon fortfarande så. Det är bara när hon har ställt till någonting och behöver förmanas, som hon kallas Margareta. Ganska ofta kallas hon Margareta. Elisabet får heta Lisabet och behöver sällan förmaningar. Men Madicken har så många befängda infall och tänker sej aldrig för ... förrän efteråt. Då ångrar hon sej och är ledsen. Hon vill så gärna vara snäll och lydig, därför är det synd att det ibland inte vill lyckas.

"Den ungen får sina infall lika fort som en gris blinkar", säger Linus-Ida, och det är sant.

Linus-Ida kommer om fredagarna och tvättar och skurar.

I dag är det fredag, och Madicken sitter på klappbryggan nere vid ån och tittar på när Linus-Ida sköljer tvätt. Madicken är glad, hon har förklädsfickan full med söta, gula plommon, dem äter hon av emellanåt. Och hon plaskar med sina bara fötter i vattnet och sjunger för Linus-Ida:

ABC

*katta for på sen,
katta for på sne, min vän,
blott utav kärleken.*

EFGH,

*sade hon då,
sade hon då, min vän,
blott utav kärleken.*

Den visan har Madicken gjort själv nästan. En bit är ur mammans gamla ABC-bok och en bit ur en sång som Alva brukar sjunga över diskbaljan. Madicken tycker att det är en bra visa att sjunga också när man sköljer tvätt och äter plommon, men det tycker inte Linus-Ida.

"Hu vale, en sån olåt", säger hon. "Kan inte Madicken nära vackra sånger?"

"Jag tycker att det är en vacker sång", säger Madicken. "Fast di som Ida sjunger är vackrare. Snälla Ida, sjung den där om Jesu järnväg till himmelen."

Men det vill Linus-Ida inte göra när hon sköljer tvätt, och väl är det. För även om Madicken gärna vill höra visan om Jesu järnväg, så får den henne alltid att gråta. Hon behöver bara tänka på den nu, så blir hon tyst och hennes ögon alldeles blanka. Visan är så sorglig, den handlar om en liten flicka som tror att hon kan åka tåg upp till himlen och träffa sin mamma, som är död ... nej, Madicken orkar inte tänka på det just nu. Alla Linus-Idas visor är lika sorgliga. Mammorna bara dör och dör, och papporna sitter hela tiden på krogen och super, ända tills barna också dör. Då går papporna hem och gråter och ångrar sej rysligt och lovar att aldrig supa mer ... men det är så dags då!

Madicken suckar, sedan tar hon sej ett nytt plommon. Å, vad hon är glad att hennes egen mamma lever och finns kvar inne i det röda huset! Varje kväll när Madicken ligger i sin säng och har läst Gudsomhaver, ber hon en extra bön att Lisabet och hon själv och mamma och pappa och Alva och Linus-Ida och Abbe Nilsson ska få fara till himlen allihop på samma gång. Det bästa vore förstås om de aldrig behövde fara dit, tycker Madicken, de har det ju så trevligt här hemma. Fast det vågar hon inte be Gud om, han kunde bli ledsen.

Linus-Ida tycker det är bra när man gråter åt hennes visor.

”Där kan hon höra, Madicken”, säger Ida, ”där kan hon höra, hur jämmerligt di fattiges barn har det. Så att hon kan

vara lite tacksam för att hon själv har det som pärla i gull.

Visst har Madicken det som pärla i gull. Hon har ju mamma och pappa och Lisabet och Alva och Linus-Ida och Abbe Nilsson, och hon bor i Junibacken. Man kan inte bo på ett bättre ställe. Om någon skulle fråga Madicken hur där ser ut, så skulle hon kanske svara så här:

”Sss, det är ett vanligt rött hus! Det är som ett *hus* förstås. I köket är det trevligast, Lisabet och jag leker i vedskrubben, och så hjälper vi Alva när hon bakar. Nej, förresten, det är trevligast på vinden, Lisabet och jag leker gömme där och ibland klär vi ut oss till kannibaler och leker att vi äter opp folk. På veranden har vi också skojigt, vi klättrar ut och in genom fönsterna och leker att vi är sjörövare som klättrar opp och ner på en båt. Omkring huset är det fullt med björkar, dom klättrar jag i, men inte Lisabet, för hon är för liten, bara fem år. Ibland klättrar jag på vedbodtaket också. Vedbon och snickarbon och mangelbon och tvättstugan ligger i ett rött hus alldeles intill Nilssons staket. Om man sitter på vedbodtaket kan man titta rakt in i Nilssons kök, det är roligt. Och det är roligt att åka på mangeln när Alva och Linus-Ida är i mangelbon och manglar. Men det bästa är i alla fall ån. Vi får vara på klappbryggan, för vattnet är inte djupt, men lite längre ut är det djupt. Åt andra hållet är gatan. Vi har en syrenhäck där, så att ingen kan se vad vi gör. Fast vi kan ligga bakom häcken och höra vad folk pratar, som går förbi, det är väl finemang?”

Ungefär så säger Madicken om man frågar henne hur det ser ut på Junibacken.

Och det händer verkligen att hon ligger gömd bakom häcken och hör vad folk pratar om när de går förbi.

Ibland hör hon att de säger så här:

”Nej, titta, en sån söt unge!”

Då vet Madicken att de har fått syn på Lisabet, som står uppspetad på grinden och ler med hela ansiktet. Madicken tror inte att hon själv är någon söt unge, men hon blir mycket belåten när folk säger att Lisabet är det. Alla tycker att Lisabet är söt, Linus-Ida också.

”Jag sår, jag sår, hon är vacker som en olycka”, säger Linus-Ida.

”Och god också”, säger Madicken och biter Lisabet i armen, bara lite. Då skrattar Lisabet precis som om Madicken hade kittlat henne. Nästan allt hos Lisabet är mjukt och lent och sött, men hon har små vassa tänder, och hon biter Madicken i kinden så hårt hon törs.

”Och du är god som en gurka”, säger hon och skrattar ännu mer.

Hos Madicken finns inget mjukt och lent och sött. Men ett trevligt solbränt litet ansikte har hon, ett par frimodiga blå ögon har hon och ett tjockt brunt hår. Och så är hon rak och smal och vig som en katt.

”Det var nog aldrig meningen att hon skulle vara flicka”, säger Linus-Ida. ”Jag sår, jag sår, en pojke skulle hon

ha vatt, det är visst och sant.”

Madicken är själv alldeles nöjd med att se ut som hon gör.

”Jag är lik min pappa”, säger hon, ”och det är finemang. För då blir man säkert gift.”

Lisabet blir genast orolig, tänk om inte *hon* blir gift, hon är ju lik mamma, det säger alla. Inte för att hon egentligen bryr sig så mycket om att vara gift, men ifall Madicken ska bli det, så vill Lisabet också. Hon vill ha det *precis* som Madicken.

”Sånt är du för liten att tänka på”, säger Madicken och klappar Lisabet på huvudet. ”Vänta tills du blir stor och har börjat skolan som jag.”

Det är inte riktigt sant att Madicken har börjat skolan, men hon är inskriven och det är bara en vecka kvar till uppropet. Så nog är hon nästan en skolflicka.

”Förresten kanske jag inte gifter mej jag heller”, säger Madicken för att trösta Lisabet. Innerst inne kan hon inte riktigt förstå det finurliga i att gifta sej. Men ska det nu tvunget ske, så ska det vara med Abbe Nilsson, det har Madicken bestämt. Fast Abbe vet inte om det än.

Linus-Ida har sköljt färdigt sin tvätt och Madicken har ätit upp alla sina plommon. Då kommer Lisabet traskande ner till klappbryggan. Hon har varit på verandan och lekt med Gosan. Men nu har hon tröttnat, nu vill hon veta vad Madicken har för sej.

"Madicken", säger Lisabet, "vad ska vi göra?"

*Ta ett par katter och köra,
köra rakt över sjön
och ta svansen till töm,*

säger Madicken. Det är så man *ska* svara, så svarar alltid Abbe.

"Haha, det har jag redan gjort", säger Lisabet. "Med Gosan ... Och tagit svansen till töm ... på verandan!"

"Då klår jag dej", säger Madicken. "Om du har dragit Gosan i svansen så klår jag dej, det vet du."

"Det har jag väl visst inte", säger Lisabet. "Jag drog inte ett enda dugg. Jag bara höll i svansen, det var Gosan själv som slet och drog så förskräckligt."

Till och med Linus-Ida tittar strängt på Lisabet.

"Vet inte Lisabet att Guds änglar gråter så det skvalar när barn är elaka mot djur?"

"Haha, men då regnar det", säger Lisabet. "Och nu regnar det *inte*."

Nej, nu regnar det inte. Solen lyser så varmt, och från luktärterna på rundeln kommer den sötaste doft, humlorna surrar över gräset och förbi Junibacken flyter ån, stilla och tyst. Det känns i hela kroppen att det är sommar, tycker Madicken och plaskar med fötterna i det ljumma vattnet.

"Jag sär, jag sär, det är onaturligt med all den här

värmen", säger Linus-Ida och torkar svetten ur pannan. "Det är som att skölja tvätt i Nilfloden i Afrikat och inte som hemma i Svärjet."

Mer säger inte Linus-Ida, och mer behövs inte heller för att det ska klicka till i Madicken. Hon får ju sina infall lika fort som en gris blinkar.

"Lisabet, jag vet vad vi gör", säger Madicken. "Vi leker Moses i vassen!"

Lisabet hoppar till av förtjusning.

”Och jag får vara Moses?”

Då skrattar Linus-Ida.

”Jo, det blir en skön Moses!”

Men nu ska Linus-Ida gå och hänga sin tvätt, Madicken och Lisabet blir ensamma vid Nilens strand.

Om kvällarna när lampan är släckt i barnkammaren och allt är tyst, då brukar Madicken berätta för Lisabet. Ibland berättar hon om ’spöken och mördare och kriget’, fast då måste Lisabet få komma och ligga i Madickens säng, annars törs hon inte höra på. Men ibland berättar Madicken ur bibliska historien, sådant som hon har hört av Linus-Ida. Därför vet Lisabet nu mycket väl vem Moses var. Hon vet att han låg i en korg i vattnet, och så kom Faraos dotter, som var prinsessa i Egyptens land, och hittade honom där. Moses i vassen, det blir en rolig lek! Det står en tom tvätt-holk vid åkanten, den blir bra för Moses ... Lisabet kliver genast i.

”Nej”, säger Madicken, ”den kan inte stå på land, då blir det ju inte Moses i vassen. Gå ur holken, Lisabet!”

Lisabet lyder, och Madicken baxar ut holken i vattnet. Den är tung, men Madicken är stark. Mycket vass finns det inte i ån. Men alldeles utanför tvättstugans gavel växer det en stor rugge. Om den inte funnes så skulle man kunna se från Junibackens brygga till Abbe Nilssons brygga, nu kan man inte det. Det tycker Madicken är synd, men mamma tycker det är bra. Mamma tycker visst att ju mindre man ser

av Nilssons, dess bättre är det, varför kan ingen människa förstå. Man har väl fått ögonen för att se så mycket som möjligt. Just nu är det i alla fall bra att den där ruggen finns där. För annars hade ju Moses ingen vass att vara i.

Det är arbetsamt att få holken dit. Madicken och Lisabet tar i så att de blir alldeles röda, men till sist har de fått in den så fint mitt i vassruggen. Lisabet kliver genast i holken och sätter sej tillrätta, men så blir hon tyst och ser orolig ut.

"Madicken, vet du vad", säger hon. "Det kommer in vatten i byxorna."

"Äsch, det torkar så fort", säger Madicken. "Det torkar när jag har räddat dej."

"Rädda mej snart", säger Lisabet. Och det lovar Madicken. Egentligen kunde hon ju sätta igång genast. Men hon tittar på sin randiga bomullsklänning, så kan Faraos dotter omöjligt vara klädd, det skulle inte se riktigt ut.

"Vänta ett slag, Lisabet", säger Madicken, "jag kommer snart tillbaka. Jag ska bara gå och prata med mamma."

Men mamma är inte hemma, hon har gått till torget, och Alva är nere i källaren. Madicken får försöka skaffa sej prinsesskläder bäst hon kan. Hon ser sej omkring efter något som kunde passa. På en krok i sängkammaren hänger mammas morgonrock. Den är ljusblå och av siden. Madicken provar den, å, den är underbar! Kanske hade den riktiga Faraos dotter just en sådan när hon gick ner till floden den där gången för länge sedan. En slöja över håret hade hon kanske också ... Madicken rotar i linneskåpet och hittar en tunn vit köksgardin, den lägger hon över sitt hår. Sedan speglar hon sej i sängkammarspegeln. Hon är så vacker, att hon riktigt ryser åt det. Så här måste Faraos dotter ha sett ut.

Lisabet har under tiden haft det bra, fast ganska vått, i sin holk. Vasstråna vaggas av och an för vinden, sländorna flyger så blå mellan stänglarna, och i vattnet omkring

holken simmar små, små löjor, Lisabet kikar på dem över holkens kant.

Då kommer Madicken klivande genom vattnet med mammas morgonrock upphissad under armarna. Lisabet tycker också att hon ser ut precis som Faraos dotter och hon skrattar belåtet. Nu börjar leken.

"Ligger du här, lille Moses", säger Madicken.

"Jaha, det gör jag", säger Lisabet. "Får jag bli din lille pojk?"

"Det kan du väl få", säger Madicken. "Men först ska jag rädda dej ur den här holken, vem har lagt dej där?"

"Det gjorde jag själv", säger Lisabet, men då tittar Madicken så strängt på henne och viskar:

"Det gjorde min mamma för att Farao inte skulle ha ihjäl mej."

Lisabet säger lydigt efter.

"Då är du väl glad, lille Moses, att du får komma till mej som är så fin?"

"Ja, det är jag", försäkrar Lisabet.

"Du ska också bli fin", säger Madicken. "Och få nya kläder."

"Och torra byxor", säger Lisabet. "Madicken, vet du vad? Jag tror det är hål i holken."

"Tyst", säger Madicken. "Snart kommer krokodilerna, förstår du, Moses, och di äter barn. Det är bäst jag räddar dej nu genast."

"Apselut", säger Lisabet.

Men det är rätt besvärligt att rädda barn ur Nilen, det märker Madicken snart. Lisabet hänger som en tung klump på hennes rygg, och morgonrocken vill bara släpa i vattnet.

"Ganska många krokodiler här", stånkar Madicken och vacklar mot stranden. "Jag tror jag tar dej till Nilssons brygga istället, den är närmare."

"Där står Abbe", säger Lisabet.

Då tvärstannar Madicken.

"Gör han", säger hon. "Gå ner, Lisabet, du kan gå själv!"

Men Lisabet vill inte.

"Det kan jag väl inte när jag är Moses."

Och hon knäpper till med armarna om Madickens hals så hårt hon kan.

"Jag törs inte för krokotilerna", försäkrar hon.

"Här finns inga krokodiler", säger Madicken. "Vi leker inte mer, gå ner med dej!"

Men Lisabet vill ändå inte, och då blir Madicken arg. Lisabets armar håller så fast om hennes hals, men det skulle vara lätt för Madicken att bryta loss dem om hon inte hade mammas morgonrock att tänka på. Den vill bara släpa i vattnet, och hon måste hålla i den med båda händerna. Därför kan hon inte göra mer än en rad små arga skutt för att skaka av sej Lisabet. På Nilssons brygga står Abbe och har roligt åt alltihop.

"Skutta inte rakt i Avgrundshålet", säger han och spottar i vattnet.

Madicken vet så väl att det är bråddjupt på ett ställe nära Nilssons brygga, visst vet hon om Avgrundshålet. Men just nu är hon arg och vill bara bli av med Lisabet. Därför skuttar hon och slår bakut som en vild fölunge och ser inte vart det bär iväg.

"Jag törs inte för krokotil...", piper Lisabet om igen. Mer blir det inte, sedan hörs bara ett litet plask. Madicken och Lisabet har försvunnit i Avgrundshålet.

Kanske hade de blivit kvar där, kanske hade det inte längre funnits några små flickor i Junibacken om inte Abbe hade råkat stå där han står.

Nu tar han helt lugnt båtshaken som ligger på bryggan och sticker ut den mot Avgrundshålet. Och han får napp. När han drar in den igen hänger det två små blöta flickor fast vid båtshaken. De kravlar fort upp på bryggan, och Lisabet tjuter som en gast.

"Tyst", säger Madicken, "var tyst, Lisabet, annars får vi aldrig vara vid ån mer."

"Varför skulle du hoppa med mej i Avgrundshålet då", tjuter Lisabet. Inte tänker hon sluta upp att gråta så tvärt heller, hon har ju knappt börjat. Och hon glor argt på Madicken.

"Jag ska tala om det för mamma!"

"Det ska du visst inte", säger Abbe.

"Skvallerbytta bing bång", säger Madicken. Men så minns hon att det där blöta, klafsiga hon har på sej är mammas morgonrock, den kommer att skvallra, även om inte Lisabet gör det.

"Kom ska ni få var sin sockerkringla", säger Abbe. Det underbara med Abbe är inte bara att han är femton år och kan dra upp folk ur ån med en båtshake, han bakar sockerkringlor också och säljer på torget. Egentligen skulle hans pappa baka dem och hans mamma stå på torget, men det blir för det mesta Abbe som får sköta alltihop.

Madicken tycker synd om honom för det. Abbe vill bli sjöman och vara på havet i full storm, baka vill han inte alls. Men han måste väl, eftersom hans pappa inte heller vill. När Linus-Ida sjunger sina sorgliga visor om fattiga barn och om hur 'deras fader till krogen drager', då får Madicken ibland för sej att det är farbror Nilsson det handlar om. Fast det är bara om lördagarna som farbror Nilsson till krogen drager, ändå får Abbe baka sockerkringlor hela veckan istället för att vara på havet i full storm, stackars Abbe!

Men har man legat i Avgrundshålet, då är en sockerkringla precis vad som behövs. Lisabet blir tyst. Hon tuggar på kringlan och stirrar trumpet på sin våta klänning.

”Madicken, du sa att jag skulle bli torr när du hade räddat mej ... jo, det tycker jag just!”

Men när mamma kommer hem en stund senare hittar hon sina två små flickor alldeles torra och omklädda i köket hos Alva. De har satt Sasso i vedskrubben och leker att han är ett cirkuslejon. Madicken förevisar honom för Alva och Lisabet. Det kostar två öre att få se cirkuslejonet, fast inte riktiga pengar, bara byxknappar.

”För det är ju inget riktigt lejon heller”, säger Lisabet, ”så då går det med byxknappar.”

Ute på klädstreet mellan äppelträden hänger Linus-Idas örngott och handdukar, men också två små klänningar och en blå morgonrock.

Mamma kysser Madicken och hon kysser Lisabet, sedan börjar hon plocka upp det som hon har i sin korg.

”Jag tror vi tar och gör en soppa till middag”, säger hon till Alva och radar upp morötter och blomkål och purjolök på köksbordet. Och så tar vi plättar efteråt!”

Sedan vänder hon sej till sina små flickor igen.

”Vad har ni haft för er hela dan?”

Då blir det alldeles tyst i köket. Lisabet tittar förskrämt på Madicken. Och Madicken slår ner ögonen och stirrar på sin stortå, som om hon aldrig hade sett den förr.

”Nå, vad har ni haft för er”, frågar mamma om igen.

”Tvättat och sköljt våra kläder”, säger Madicken motvilligt. ”Och din morgonrock också ... det var väl bra?”

”Margareta”, säger mamma.

Ute på klädstreet fladdrar tvätten svagt i sommarbrisen och inne från Nilssons hörs glada toner.

*Skönt är att gunga på blånande oceanen,
känna sej fri såsom fågelen uti skyn ...*

Det är Abbe som sjunger medan han bakar sockerkringlor.